

საბიუჯეტო ორგანიზაციებში მატერიალური მარაგების აღრიცხვის თავისებურებები

საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ბუღალტრული აღრიცხვის მოწესრიგება წარმოებს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2007 წლის 28 დეკემბრის M¹1321 ბრძანებით დამტკიცებული ინსტრუქციის @"ბიუჯეტების დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების ბუღალტრული აღრიცხვის შესახებ" მოთხოვნების შესაბამისად. ადრე მოქმედი ინსტრუქციისაგან განსხვავებით მატერიალური მარაგები დაჯგუფდება სტრატეგიულ და სხვა მატერიალურ მარაგებად. მატერიალური მარაგები მოიცავს ორგანიზაციის მფლობელობაში არსებულ ისეთ მარაგებს, რომლებიც: ა) გამოხატულია საქონლის, ან მარაგის ფორმით და იხარჯება საწარმოო პროცესში, ბ) გამოხატულია საქონლის, ან მარაგის ფორმით და იხარჯება ან ნაწილდება მომსახურების გა-წევის პროცესში, გ) ინახება გასაყიდად ან გასანაწილებლად სამეურნეო საქმიანობის პროცესის ნორმალური მიმდინარეობისას, ან დ) გამოიყენება გასაყიდი ან გასანაწილებელი პროდუქციის წარმოების პროცესში. ინსტრუქციის შესაბამისად მატერიალური მარაგები მიეკუთვნება წარმოებულ აქტივებს და გაერთი-ანებულია არაფინანსურ აქტივებში.

საბიუჯეტო დაფინანსებაზე მყოფ ორგანიზაციებში სტრატეგიული მარაგები არის სტრატეგიული მნიშვნელობის რესურსები, რომლებსაც ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება, ინახება სტრატეგიული მიზნებისა და საგან-გებო შემთხვევებისათვის; ასევე საქონელი, რომელიც ინახება ბაზრის მარ-ეგულირებელი ორგანოების მიერ, დეფიციტის აღმოსაფხვრელად. სხვა მატერიალურ მარაგებს მიეკუთვნება: ნედლეული და მასალები, დაუმთავრებელი წარმოება, მზა პროდუქცია, შემდგომი რეალიზაციისათვის შექმნილი საქონელი, ფულადი დოკუმენტები, სათადარიგო ნაწილები (მიუხედავად მათი ღირ-ებულებისა), მცირეფასიანი და სწავცვეთადი საგნები (მატერიალურ-ნივთობრივი ფასეულობები, რომლებიც ორგანიზაციების მიერ ერთ წელზე მეტი ვადით გამო-იყენებიან მრავალჯერადად ან განუწყვეტლივ, მხოლოდ 500 ლარზე ნაკლები ღირებულების) და სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები.

მატერიალური მარაგების მიღება აისახება მაშინ, როდესაც ადგილი აქვს მატ-ერიალური მარაგების შემენას, წარმოებას ან სხვა ფორმით მიღებას. მატ-ერიალური მარაგების მიღებაზე,შენახვასა და გაცემაზე პასუხისმგებლობა ეკის-რებათ მატერიალურად პასუხისმგებელ პირებს.

მატერიალური მარაგები უნდა ინახებოდეს სპეციალურად მოწყობილ საწყობებში, რომელშიც მარაგების განლაგება საშუალებას უნდა იძლეოდეს მათი მიღების, გაცემისა და ინ-ვეტარიზაციის ჩატარების ოპერაციების შეუფერხებელი შესრულებისათვის. მატერიალურად პასუხისმგებელი პირის შეცვლისას ტარდება მარაგების ინვეტარიზაცია და მიღება-ჩაბარების აქტის საფუძველზე მოხდება გად-აბარება ახლად დანიშნულ მატერიალურ პასუხისმგებელ პირზე. მატერიალური მარაგები შემოსავალში აიღება მიღება-ჩაბარების აქტის, ან მარაგების მიღების სამეურნეო მოვლენის დამადასტურებელი სხვა დოკუმენტების საფუძველზე. მომ-წოდებლის საბუთების მონაცემებთან განსხვავების შემთხვევაში შედგება მხოლო-ოდ მიღება-ჩაბარების აქტი ორ ეგზემპლარად, საწყობში მიღებაზე პასუხის-მგებელი პირისა და მიმწოდებლის ან დაინტერესებული ორგანიზაციის წარ-მომადგენლის მონაწილეობით. აქტის ერთი ეგზემპლარი გამოიყენება მიღებული მარაგების აღრიცხვისათვის, ხოლო მეორე_საპრეტენზიო წერილების გასაგზავ-ნად მომწოდებელზე.

საწყობში არსებული მატერიალური მარაგები ბუღალტერიაში აისახება დასახელებისა და მატერიალურად პასუხისმგებელი პირების მიხ-ედვით, რაოდენობრივად და თანხობრივად. საწყობიდან მარაგების გაცემა წარ-მოებს ფირმის ხელმძღვანელის მიერ დამოწმებული შემდეგი დოკუმენტებით:

ა) ზედღებული (მოთხოვნა)_საწყობიდან მასალების გაცემისას და ორგანიზაც-იის შიგნით მასალების გადასადგილებლად;

ბ) მენიუ_მოთხოვნა_ გამოიყენება საწყობიდან კვების პროდუქტების გასაცემ-ად. მენიუ_მოთხოვნა დგება ყოველდღიურად, კვების პროდუქტების დადგენილი ნორმებისა და კვებაზე მყოფთა რაოდენობის შესახებ მონაცემების საფუძველზე. მენიუ_მოთხოვნა კვების პროდუქტების გაცემასა და მიღებაზე შესაბამისი პირის ხელმოწერით გადაეცემა ბუღალტერიას გრაფიკით დადგენილ ვადებში.

გ) მასალების გაცემის უწყისი_გამოიყენება სამეურნეო, სასწავლო და სხვა მიზნებისათვის მარაგების გასაცემად;

დ) საგზურის ფურცელი_გამოიყენება ავტომანქანის ბენზინის ხარჯებში ჩამ-ოწერისათვის. ბენზინი ჩამოიწერება ფაქტობრივი ხარჯვის მიხედვით, მაგრამ არა უმეტეს იმ ნორმებისა, რომელიც დამტკიცებულია ცალკეული მარკის ავტო-მანქანისათვის;

ე) სასაქონლო ზედნადები_წარმოადგენს აღრიცხვის დოკუმენტს, რომლითაც დასტურდება ქვეყნის შიგნით საქონლის მიწოდების ფაქტი და რომლის გარეშე აკრძალულია საქონლის ტრანსპორტირება, შენახვა და რეალიზაცია.

მატერიალური მარაგების მიღება ხდება ღირებულებით, რომელიც მოიცავს მათ შემენასთან, წარმოებასთან და გადამუშავებასთან დაკავშირებულ ყველა დანახარჯს. მარაგების შემენის დანახარჯები მოიცავს: მათი შემენის ფასს, საბ-აჟო გადასახადს იმპორტზე, დაუბრუნებადი გადასახადების ჩათვლით, სატრანს-პორტო, დამზადების ხარჯებს და ყველა იმ დანახარჯებს, რომლებიც უშუალოდ არის დაკავშირებული ნედლეულის და მასალების, დაუმთავრებელი წარმოების, მზა პროდუქციის, შემდგომი რეალიზაციისათვის შემენილი საქონლის, ფულადი დოკუმენტების, სათადარიგო ნაწილების და სხვა მატერიალური მარაგების შემ-ენასთან.

სავაჭრო დათმობა, სავაჭრო დანამატი არ ჩაირთვება მატერიალური მარაგების შემენის დანახარჯების განგარიშებაში.

საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ბუღალტერია სისტემატურ კონტროლს ახორციელებს საწყობში მატერიალური მარაგების შემოსავალსა და ხარჯვაზე, რისთვისაც მარაგების ბუღალტრული აღრიცხვის მონაცემებს ადარებს საწყობში წარმოებულ ჩანაწერებს.

მატერიალური მარაგებით განხორციელებულ ოპერაციებს წარმოადგენს:

- 1) მიღების ოპერაციები_კერძოდ, მათი შემენა, უსასყიდლოდ გადმოცემა და ადგილზე წარმოება;
- 2) გასვლის ოპერაციები_მატერიალური მარაგების გაყიდვა, უსასყიდლოდ გადაცემა და მოხმარება.

საბიუჯეტო ორგანიზაციებში მატერიალური მარაგების შემენა ხდება როგორც ნაღდი, ისე უნაღდო ანგარიშსწორებით, ნებაყოფლობითი ტრანსფერებით-უსასყიდლოდ, გრანტებით და ასევე სხვა კრედიტორული დავალიანებებით. მატ-ერიალური მარაგების გასვლაც ხდება როგორც ნაღდი ისე უნაღდო ანგარიშს-წორებით, ნებაყოფლობითი ტრანსფერებით_უსასყიდლოდ, გრანტებით და ასევე სხვა დებიტორული დავალიანებებით, მატერიალური მარაგების საკუთარი მოხ-მარებისათვის გამოყენებით.

მატერიალური მარაგების აღრიცხვისათვის გამოიყენება სინთეზური ანგარიში 2200 ჯგუფი_"მატერიალური მარაგების"_ანგარიშები. მოცემულ ჯგუფში მატერი-ალური მარაგების სახეებისა და დანიშნულებიდან გამომდინარე გათვალისწინებ-ულია შემდეგი ანგარიშები:

2210_სტრატეგიული მარაგები;

2220_სხვა მატერიალური მარაგები;

2221_ნედლეული და მასალები;

2222_დაუმთავრებელი წარმოება (მომსახურება);

2223_მზა პროდუქცია;

2224_შემდგომი რეალიზაციისათვის შექმნილი საქონელი;

2225_ფულადი დოკუმენტები;

2226_სათადარიგო ნაწილები;

2227_სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები.

ეს ანგარიშები არის აქტიური, საბალანსო, ძირითადი ანგარიშები. რომელზეც აღირიცხება ორგანიზაციების საკუთრებაში მყოფი მატერიალური მარაგები. ამ ანგარიშების დებეტში ჩაიწერება მათი მიღება, ხოლო კრედიტში გასვლა.

თვალსაჩინოებისათვის მოვიტანოთ პრაქტიკული მაგალითები და რომლებიც ნათლად გვიჩვენებს მატერიალური მარაგების აღრიცხვის თავისებურებებს.

1. საჯარო სამართლის იურდიულმა პირმა შეიძინა ხის მასალა, რომლითაც წარმოებული უნდა იქნას მაგიდები, შემდგომი გადახდის პირობით. ბუღალტრულად გატარდება შემდეგნაირად:

დებეტი_2221 _"წედლეული და მასალა"

კრედიტი -3210 _"ვალდებულებები მოწოდებიდან და მომსახურებიდან"

2. საჯარო სამართლის იურდიულმა პირმა დახარჯა ხის მასალა მაგიდების წარმოებაზე. ამ ოპერაციას ექნება შემდეგი ბუღალტრული გატარება:'

დებეტი_2222 _"დაუმთავრებელი წარმოება (მომსახურება)"

კრედიტი _2221_"წედლეული და მასალები"

3. საჯარო სამართლის იურდიულმა პირმა წარმოებული მაგიდები აიღო შემოსავალში. ბუღალტრულად გატარდება შემდეგნაირად:

' დებეტი_2223_"მზა პროდუქცია"

კრედიტი_2222_"დაუმთავრებელი წარმოება (მომსახურება)"

4. არასამთავრობო ორგანიზაციისაგან სსიპ სკოლამ მიიღო სასწავლო დაფები. ეს ოპერაცია განიხილება ნებაყოფლობით ტრანსფერად და მიეცემა შემდეგი ბუღალტრული გატარება:

დებეტი_2227_"სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები"

კრედიტი_6440_"ნებაყოფლობითი ტრანსფერები გარდა გრანტებისა".

5. სსიპ სკოლა სასწავლო დაფები, რომელთა ღირებულება - თითოეულის 180 ლარია გადასცა ექსპლოატაციაში. ამ ოპერაციით დაფები განეკუთვნება მცირ-ეფასიან და სწრაფცვეთად საგნებს და

მათი ექსპლოატაციაში გადაცემა აის-ახება ხარჯებში-საქონლისა და მომსახურების გამოყენების ანგარიშზე შემდეგი ბუღალტრული გატარებით:

დებეტი_7200_ "საქონლისა და მომსახურების გამოყენება"

კრედიტი_2227_ "სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები"

აღნიშნულ გატარებასთან ერთად საჭიროა ექსპლოატაციაში გადაცემული სასწავლო დაფები გატანილ იქნას ბალანსგარეშე ანგარიშზე გატარებით:

დებეტი_04_ "ხარჯებში ჩამოწერილი მარაგები ექსპლოატაციაში", ამ ანგარ-იმის დახურვა მოხდება, როდესაც აღნიშნული სასწავლო დაფები ჩამოიწერება ექსპლოატაციიდან.

6. საჯარო სამართლის იურდიულმა პირმა გაყიდა სტრატეგიული მარაგები. აღნიშნული ოპერაცია ჩაითვლება როგორც არასაფინანსო აქტივის გასვლა და აისახება შემდეგი ბუღალტრული გატარებით:

დებეტი_1100_ "ნაღდი ფული სალაროში"

დებეტი_1200_ "ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები"

დებეტი_1446_ "სხვა დანარჩენი დებიტორული დავალიანებები"

კრედიტი_2210_ "სტრატეგიული მარაგები"

7. სსიპ უნივერსიტეტმა დახარჯა შეძენილი საკანცელარიო ნივთები ამ ოპერ-აციით ორგანიზაცია მატერიალური მარაგები გამოიყენა საკუთარი მოხმარების-ათვის და აისახება საქონლისა და მომსახურების გამოყენების ანგარიშზე და შედგება ბუღალტრული გატარება:

დებეტი_7200_ "საქონლისა და მომსახურების გამოყენება"

კრედიტი_2227_ "სხვა დანარჩენი მატერიალური მარაგები"

8. სსიპ უნივერსიტეტმა გაყიდა სამეურნეო მასალები. გაყიდვა აისახება გატარებით:

დებეტი_1100_ "ნაღდი ფული სალაროში"

დებეტი_1200_ "ფულადი ანგარიშები და დეპოზიტები"

დებეტი_1400_ "სხვა დებიტორული დავალიანებები"

კრედიტი_6420_ "საქონლისა და მომსახურების გაყიდვები", აქვე საჭიროა გაყიდული

მატერიალური მარაგების ღირებულების ასახვა ხარჯად შემდეგი ბუღალტრული გატარებით:

დებეტი_7200_ "საქონლისა და მომსახურების გამოყენება"

კრედიტი_2220_ "სხვა მატერიალური მარაგები".

თუ მატერიალურ მარაგების ცალკეულ ოპერაციათა შეფასება შეუძლებელია, ამ მარაგებში განხორციელებული ცვლილებების განაშთვისას ორგანიზაცია იყენებს მატერიალური მარაგების შეფასების სამი მეთოდიდან ერთ-ერთს:

- ა) ინდივიდუალურად გაწეული დანახარჯების მიხედვით შეფასების მეთოდი;
- ბ) ფიფო (FFIFO) მეთოდი _ პირველი შემოსული პირველი გადის;
- გ) საშუალო შეწონილი ღირებულების მეთოდი.